

Dobyli svět

Čeští klasikové

Jen ojediněle objevíme v hudební historii období, v němž z jediné země vzejde nevídaný sled výrazných osobností. Po právu se tedy dnes ohlédneme za světovými českými klasiky osmnáctého a části devatenáctého století, kteří dobývali celou Evropu.

PŘIPRAVIL: JIŘÍ HLAVÁČ

Josef Mysliveček, žijící v Itálii, získal za svoji operní, symfonickou a komorní tvorbu nejedno státní vyznamenání a také přídomek Il Divino Boemo. Vídeňana (narozeneho v Kamenici u Třebíče) Františka Vincence Kramáře proslavila po celém kontinentu tvorba pro dechové nástroje. Jeho sextety a oktetty, stejně jako koncerty pro hoboj či klarinet jsou dnes součástí světového repertoáru. Věkem byl o tři roky mladší než Mozart, nicméně přežil jej o čtyři desetiletí. Antonín Rejcha, pražský rodák, později slavný „Pařížan“, dal světu ustálenou podobu dechového kvinteta a sám napsal pro formaci flétny, hoboj, klarinetu, fagotu a lesního rohu 24 rozsáhlých skladeb. Rodoví zástupci Stamiců, kteří vynikali v Mannheimu, se zasloužili o řadu změn v kompoziční, interpretační a dirigentské praxi s tím, že většina z nich je dodržována dodneška. Například doplnění dřevěné nástrojové harmonie o klarinety, orchestrální dynamické efekty – pozvolné zesilování a zeslabování zvuku, echo – a také dirigentské nastudování skladby s pevně ustavenými tempy a plasticitou zvuku. Mannheimský orchestr Jana Václava Stamice se v tomto směru stal vzorem pro desítky mladších nástupců, včetně Mozarta a Beethovena.

Mimořádně osvícenou skladatelskou a pedagogickou osobnost

s mezinárodními vazbami a respektem představoval v Praze František Xaver Brix. V sedmadvaceti letech se stal kapelníkem v metropolitním Chrámu sv. Víta na Hradčanech. A stal se i nejhranější českým autorem, jehož díla pronikla i do sousedních zemí mocnářství. Lidovějším, v Rožmitále působícím protipólem byl Jakub Jan Ryba. Autor v projevu zcela původní, jenž byl i velmi vzdělaným učitelem, hovořícím několika jazyky, což mu dovoľovalo číst filozofické spisy a teoretické práce německých, italských, francouzských či anglických myslitelů v originále. Míra obecné vzdělanosti otevřela řadu možností i Janu Křtiteli Vaňhalovi, rodák z Hrádku u Nechanic, který se později ve Vídni dopracoval úcty a respektu hudebníků, šlechtických rodin i panovnických ceremoniářů. Jeho komorní a symfonická hudba se už za jeho života šířila celou hudební Evropou. Mimochodem, byl výborným houslistou, violoncellistou i klavíristou, a tak nepřekvapuje, že hrával v kvartetu s Haydnem, Mozartem a Dittersdorfem.

Dalším výrazným představitelem českého klasicismu, o němž Charles Burney napsal, „že řada jeho skladeb měla zásadní vliv na domácí i světové hudební dění“, byl František Xaver Dušek, o němž si leckdo myslí, že byl jen

vyhledávaným pedagogem, manželem pěvkyně Josefíny Duškové a hostitelem manželů Mozartových na Bertramce. Dušek byl ovšem také autorem desítek skladeb pro různě velká obsazení, s různorodou tematikou. Projevem má nejbliže k Haydnovu galantnímu stylu, ale s plnou originalitou národní i osobnostní. Duškovy kompozice dnes hrají přední světové orchestry a komorní soubory a ctí přitom originalitu a kvalitu autora.

V závěru dnešního zamyšlení se zastavím u Leopolda Koželuha, o němž se historie vyjadřuje rozporuplně. Přesněji řečeno, hudební kvality jsou dostatečně známy a světem uznány, jeho hudební diplomacie je ovšem stále některým badatelům solí v očích. Nicméně – kdož jsi bez viny, hoď kamenem. Koželuh byl hudební autoritou požívající obecné vážnosti a respektu. Že se talentem nevyrovnal Mozartovi, víme a věděl to jistě i on. Co by ale bylo bez takovýchto českých hudebních veličin, můžeme jen odhadovat. Koželuh je dnes řazen spolu s Bendy, Stamici, Vranickými, Rejchou, Myslivečkem, Brixim, Vaňhalem, Voříškem, Kramářem či Dusíkem mezi reprezentativní osobnosti českého klasicismu, o nichž se soudí, že v mnohém připravily hudební a estetické základy První vídeňské školy. ☒